

Asia: VN/23793/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausuttavaa ansiopäivärahan määrän alentamista koskevasta ehdotuksesta?

Vammaisfoorumi pitää hyvänä kehityssuuntana sitä, miten esitysluonnoksessa tuodaan esiin YK:n vammaissopimus ja Suomen valtion sitoutuminen sopimuksen täytäntöönpanoon sekä viittaukset YK:n vammaiskomitean antamaan yleiskommenttiin nro 8.

Vammaisfoorumi on esitysluonnoksen kanssa samaa mieltä siitä, että ansiopäivärahan aleneminen koskee yhdenvertaisesti kaikkia työttömiä henkilöitä, eikä sinänsä aseta vammaisia henkilöitä eriarvoiseen asemaan muihin nähden.

Vammaisfoorumi huomauttaa kuitenkin, että työnhakijan vammaisuus tai osatyökykyisyys aiheuttaa lisääntyneen riskin pitkittyneeseen työttömyyteen. Tilanne johtaa suurella todennäköisyydellä siihen, että työttömäksi jäävä henkilö, jolla on jokin vamma tai osatyökykyisyyttä aiheuttava sairaus, joutuu kohtaamaan työttömyyspäivärahan alenemisen. TEM:n koostamasta työllisyystilastosta tiedämme, että työnhakijoita, joilla on jokin työllistymiseen vaikuttava vamma tai diagnoosi, on noin 30 000. Päivärahan alentaminen kohdistuu hyvinkin todennäköisesti tähän joukkoon. Päivärahan alentaminen ei ole oikea keino työllisyyden edistämiseksi silloin, kun työmarkkinoille osallistumattomuus johtuu rekrytointisyrjinnästä. Vammaisten ihmisten kokemuksissa toistuu johdonmukaisesti syrjintä työmarkkinoilla.

Tilastokeskuksen elinolotilastosta v. 2023 selviää, että noin viidennes työikäisistä toimintarajoitteisista oli pienituloisia ja yhtä suuri osuus vajaatyöllisen kotitalouksien jäseniä vuona 2021. Yli puolet toimintarajoitteisista työikäisistä oli itse pois työelämästä suurimman osan vuodesta ja noin kolmannes oli eläkkeellä tai työttömänä.

Lausuttavaa palkkatuetun työtä ja työssäoloehtoista koskevasta ehdotuksesta?

Vammaisfoorumi kannattaa hallituksen esitysluonnoksessa esitettyä poikkeussääntöä palkkatuetun työn työssäoloehdon kertymiseen. Luonnoksessa esitetään, että palkkatuettu työ ei kerrytä työssäoloehtoista, paitsi silloin kun palkkatuki on myönnetty alentuneesti työkykyisen työllistämiseksi pidempikestoisesti kuin 10 kk ajaksi.

1.7.2023 voimaan astuneen JTYPL:n 7 luvun 7§ (alentuneesti työkykyisen palkkatuki) oikeuttaa työnantajaa saamaan palkkatukea 24 kk kerrallaan ja jopa usean vuoden ajan. Vammaisen henkilön tuottavuus työssä voi olla alentunut pysyväisluontoisesti, vaikka kohtuulliset mukautukset olisi työpaikalla tehty. Palkkatuki voidaan siis myöntää mahdollisesti koko vammaisen henkilön työuran ajan.

Hallituksen luonnoksessa esitetään, että alentuneesti työkykyisen palkkatuen ensimmäiset 10 kk eivät kartuta työssäoloehdosta, koska tuolta ajalta tuki myönnetään ilman tuottavuuden aleneman arviota. Vammaisfoorumi pitää tätä perusteltuna siitä näkökulmasta, että palkkatuki ei enää pääsääntöisesti kerryttäisi työssäoloehdosta ja näin ollen tuo 10kk:n ajanjakso rinnastuu muihin palkkatuen muotoihin.

Vammaisfoorumi ei kuitenkaan näe perusteltuna sitä, että työssäoloehdossa huomioitaisiin nykytilannetta vastaavasti 75 prosenttia työssäoloehdossa muutoin huomioitavista kalenteriviikoista tai työssäoloehdokuukausista. Vammaisfoorumi katsoo, että tilannetta tulee verrata niihin henkilöihin, jotka palkkatukijakson jälkeen työllistyvät samalle työnantajalle ilman palkkatukea. Alentuneesti työkykyisen työssäoloehdon tulisi alkaa myös karttua samalla tavoin täysimääräisesti, vaikka työnantaja saisikin siihen palkkatuen jatkon julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 7 §:n 3 momentin tai työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 87 §:n 3 momentin perusteella. Jos 10kk:n ylittävältä palkkatuen ajalta kertyy nykytilannetta vastaavasti työssäoloehto, tarkoittaa se, että vammaisen henkilön tulisi saada neuvoteltua ¼ pidempi työsopimus kuin muiden työntekijöiden täyttääkseen työssäoloehdon.

Lausuttavaa työllistämismääräysten ja siihen liittyvän sääntelyn kumoamisesta?

-

Lausuttavaa työttömyysturvaseuraamuksia koskevasta ehdotuksesta?

-

Lausuttavaa ehdotuksesta, joka koskee luopumista eräistä työssäoloehdosta ja ansiopäivärahan määrä koskevista ikäsidonnoista poikkeuksista?

-

Lausuttavaa vaikutuksista kotitalouksiin?

-

Lausuttavaa esityksen taloudellisista vaikutuksista (ml. vaikutukset julkiseen talouteen, työllisyyteen ja kuntiin)?

-

Lausuttavaa vaikutuksista toimeenpanijoihin (ml. vaikutukset työttömyysetuuden maksajiin ja julkisen työvoimapalvelun järjestäjään)?

-

Lausuttavaa muista vaikutuksista (ml. vaikutukset yrityksiin ja muihin työnantajiin)?

-

Lausuttavaa siitä miten muutosten vaikutuksia voitaisiin seurata ja arvioida jälkikäteen?

Vammaisten henkilöiden työllisyydestä on Suomessa liian vähän tietoa. On välttämätöntä, että tilanteesta saadaan tarkempaa dataa. Tilastokeskuksen elinolotilasto kertoo, että työikäisistä toimintarajoitteisista henkilöistä merkittävä osa on pois työelämästä. TEM:n työllisyyskatsaus kertoo, että vuodesta toiseen niiden työnhakijoiden määrä, joilla jokin vamma tai sairaus vaikuttaa työllistymiseen, on noin 30 000. Tätä taustaa vasten tarkasteltuna alentuneesti työkykyisen palkkatuen myöntömäärät ovat hämmäntävän vähäiset; noin 3000 vuodessa. Näistä vain noin 20% saa jatkoa palkkatuelle eli alle tuhat vuodessa. Myöntöjen määrä toki korreloi sen tiedon kanssa, että vammaisilla henkilöillä on vaikeuksia työllistyä ja he kokevat rekrytointisyrjintää. Vammaisfoorumi peräänkuuluttaa tarkempaa selvitystä asiasta.

Lausuttavaa voimaantulosta ja siirtymäsäännöksestä?

-

Muuta lausuttavaa esityksestä?

-

Kohdennettu kysymys TE-toimistoille ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana oleville kunnille: Mikä on tilastotietoihin tai arvioon perustuva käsityksenne muutoksen taloudellisista ja muista vaikutuksista, jos palkkatuettu työ kerryttäisi kokonaisuudessaan työssäolovelvoitetta ja koulutusta vailla oleville nuorille asetettua seuraamusta?

-

Kyröläinen Anni
Vammaisfoorumi ry